Sami septentrional

El **sami septentrional** o **sami del nord** és la llengua amb més parlants del grup sami. Pot ser dividit en tres principals grups dialectals: **sami de Torne**, **sami de Finnmark** i **sami del mar**. Es parla a les zones septentrionals de Noruega, Suècia i Finlàndia. Segons la procedència de les fonts la xifra oscil·la entre els 15.000 i 25.000 parlants.

Sami septentrional

sámegiella

Tipus	llengua, llengua viva i llengua definitivament amenaçada
Parlants	
vora 15.000 i 25.000 principalment a Lapònia	
Parlants nadius	20.000 (2013)
Rànquing	no entre les 100 primeres
Parlat a	Noruega Suècia Finlàndia
Oficial a	Comtats de Finnmark i Troms (Noruega) Enontekiö, Inari, Sodankylä i Utsjoki (Finlàndia)
Autòcton de	Poble sami, Província de Lapònia, Nordland, Troms, Finnmark i Comtat de Norrbotten

Classificació lingüística

llengua humana
llengües uralianes
llengües fino-pèrmiques
llengües fino-volgaiques
llengües fino-sami
llengües sami
llengües sami occidentals

Característiques

El sami septentrional usa l'alfabet llatí, i conté els següents caràcters: A/a, Á/á, B/b, C/c, Č/č, D/d, Đ/đ, E/e, F/f, G/g, H/h, I/i, J/j, K/k, L/l, M/m, N/n, Ŋ/ŋ, O/o, P/p, R/r, S/s, Š/š, T/t, Ŧ/ŧ, U/u, V/v, Z/z, Ž/ž. És similar a l'ortografia finesa, però la C és la fricativa alveolar sorda [ts], el caron en Č [tʃ], Š [ʃ], and Ž [ʒ] indica una articulació postalveolar, i la ratlla en Đ and Ŧ indica una articulació fricativa dental. La lletra Á denota [a] (vocal frontal) mentre que A denota la vocal posterior. Ŋ és la lletra per a la nasal velar que de vegades pot ser al·lòfon de la /n/.

També es poden trobar variants per a Č/č, Š/š i Ž/ž escrits respectivament Ć/ć, Ś/ś, Ź,ź. A vegades Á/á és escrit com a À/à.

Contingut

Gramàtica

El sami septentrional és una llengua aglutinant, amb un sistema flexional molt alt que comparteix molts aspectes amb altres llengües uralianes, com la gradació consonàntica (amb tres graus), o l'absència de gènere gramatical i d'article determinant, i la precència de postposicions. En canvi, no hi ha harmonia vocàlica. El sami septentrional és una llengua SVO.[1]

Sistema d'escriptura	alfabet llatí, Northern Sami Braille (en) i Northern Sami orthography (en)
Institució de normalització	Ruovttueatnan gielaid dutkanguovddáš
Nivell de vulnerabilitat	3 en perill
Codis	
ISO 639-1	se
ISO 639-2	sme
ISO 639-3	sme (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=sme)
SIL	LPR
Glottolog	nort2671 (http://glottolog.org/resource/languoid/id/nort2671)
Linguasphere	41-AAB-aa (http://www.hortensj-garden.org/index.php?tnc=1&tr=lsr&nid=41-AAB-aa)
Ethnologue.com	sme (http://www.ethnologue.com/language/sme)
Linguist List	sme (http://multitree.org/codes/sme)
UNESCO	393 (http://www.unesco.org/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-393.html)
IETF	se
Endangeredlanguages.com	3282 (http://www.endangeredlanguages.com/lang/3282)

Pronoms

Els pronoms personals i possessius tenen tres nombres -singular, plural i dual-. El dual es fa servir només quan es tracta de dues persones conegudes o que han estat mencionades abans en un text.[2] La següent taula conté els pronoms personal en nominatiu i genitiu.

	català	**nominatiu**	**català**	**genitiu**
1a persona (singular)	**jo**	mun/mon	**mon/ma**	mu
2a persona (singular)	**tu**	don	**ton/ta**	du
3a persona (singular)	**ell/ella**	son	**son/sa**	su
1a persona (dual)	**nosaltres (dos)**	moai	**el nostre/la nostra**	munno
2a persona (dual)	**vosaltres (dos)**	doai	**el vostre/la vostra**	dudno
3a persona (dual)	**ells/elles (dos)**	soai	**el seu/la seua**	sudno
1a persona (plural)	**nosaltres**	mii	**el nostre/la nostra**	min
2a persona (plural)	**vosaltres**	dii	**el vostre/la vostra**	din
3a persona (plural)	**ells/elles**	sii	**llur**	sin

La taula següent mostra la declinació d'un pronom personal *ell*, *ella* en diversos casos:

	singular	dual	plural
nominatiu	son	soai	sii
genetiu	su	sudno	sin
acusatiu	su	sudno	sin
inessiu-elatiu	sus	sudnos	sis
il·latiu	sudnje	sudnuide	sidjiide
comitatiu	suinna	sudnuin	singuin
essiu	sunin	-	-

Verbs

Els verbs també tenen tres nombres -singular, plural i dual. La següent taula conté els verbs *muitalit* (contar) i *bargat* (treballar) en present indicatiu.

	muitalit	bargat
1a persona (singular)	muitalan	barggan
2a persona (singular)	muitalat	barggat
3a persona (singular)	muital(a)	bargá
1a persona (dual)	muitalentne	barge
2a persona (dual)	muitaleahppi	bargabeahtti
3a persona (dual)	muitaleaba	bargaba
1a persona (plural)	muitalit	bargat
2a persona (plural)	muitalehpet	bargabehtet
3a persona (plural)	muitalit	barget

Declinació

Hi ha 7 o 8 casos: nominatiu, genitiu, acusatiu, inessiu-elatiu també anomenat locatiu, il·latiu, comitatiu i essiu.

La següent taula mostra la declinació del substantiu *muorra* (arbre).

	català	
nominatiu	**arbre (subjecte)**	muorra
genitiu	**d'un arbre**	muora
acusatiu	**arbre (objecte)**	muora
il·latiu	**cap a un arbre**	murrii

locatiu (inessiu)	**a/en un arbre**	muoras
locatiu (elatiu)	**des d'un arbre**	muoras
comitatiu	**amb un arbre**	muorain
essiu	**com a arbre**	muorran

Referències

1. Hedlund, Cecilia. Larsson, Lars-Gunnar (2015) *Ii dušše duoddaris!* Lärobok i nordsamiska 978-91-506-2232-4; Uppsala Universitet
2. Hedlund, Cecilia. Larsson, Lars-Gunnar (2015) *Ii dušše duoddaris!* Lärobok i nordsamiska 978-91-506-2232-4; Uppsala Universitet; pag. 73

A Wikimedia Commons (https://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca) hi ha contingut multimèdia relatiu a: ***Sami septentrional***